

Powszechny

dziennik praw państwa i rządu dla cesarstwa austriackiego.

Część LXXVII.

wydana i rozestana:

w wydaniu wyłącznie niemieckiem: 26. Czerwca 1850,

w wydaniu niniejszem dwujęzycznym: 28. Grudnia 1850.

243.

Cesarski patent z dnia 7. Maja 1850,

którym się zatwierdza nowy kardynalny statut dla kroacko-slawońskiego i banato-serbskiego Pogranicza wojskowego.

My Franciszek Józef pierwszy, z Bożej łaski Cesarz Austriacki;

Król Węgierski i Czeski, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, Sławonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.; Arcyksiążę Austryi; Wielki - Książę Toskany i Krakowa; Książę Lotaryngii, Solnogradu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny; Wielki-Książę Siedmiogrodu; Margrabia Morawii, Książę górnego i dolnego Szląska, Modeny, Parmy, Piaceney i Gwastalli, Oświecima i Zatora, Cieszyna, Fryjulu, Raguzy i Zadry; księżęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kiburga, Gorycyi i Gradyski, Książę Trydentu i Bryksenu; Margrabia górnej i dolnej Luzacyi i na Istrii; Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregencu, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryestu, Kattary i na Marchii windyjskiej; Wielki-Wojewoda województwa Serbii i t. d. i t. d. zasyłamy wam dzielnym i wiernym granicznom Nasze cesarskie pozdrowienie.

W ciągu niedawno upłynionych pełnych ucisku czasów, złożyliście — godni przodków waszych — nowe dowody waszej niezachwianej odwagi, waszego poświęcającego się poddania dla sprawy porządku i prawa tronu i ojczyzny, tak dalece, żeście się podziwem stali na zawsze, nie tylko dla wieku obecnego, ale też i dla wieków późniejszych.

Allgemeines

Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt

für das

Kaiserthum Oesterreich.

LXXVII. Stück.

Ausgegeben und versendet in der deutschen Allein-Ausgabe am 26. Juni 1850,
in der gegenwärtigen Doppel-Ausgabe am 28. December 1850.

243.

Kaiserliches Patent vom 7. Mai 1850,

womit ein neues Grundgesetz für die croatisch-slavonische und banatisch-serbische
Militärgränze genehmiget wird.

Wir Franz Joseph der Erste,

von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich;

*König von Hungarn und Böhmen, König der Lombardei und Venedigs, von
Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien Lodomerien und Illirien, König von
Jerusalem etc.; Erzherzog von Oesterreich; Grossherzog von Toscana und
Krakau; Herzog von Lothringen, von Salzburg, Steyer, Kärnthen, Krain und der
Bukowina; Grossfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; Herzog von
Ober- und Nieder-Schlesien, von Modena, Parma, Piacenza und Guastalla, von
Auschwitz und Zator, von Teschen, Friaul, Ragusa und Zara, gefürsteter Graf
von Habsburg, von Tirol, von Kyburg, Görz und Gradiska; Fürst von Trient und
Brixen; Markgraf von Ober- und Nieder-Lausitz und in Istrien; Graf von Hohen-
embs, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg etc.; Herr von Triest, von Cattaro und auf
der windischen Mark; Grosswoiwod der Woiwodschaft Serbien etc. etc.*

Entbieten euch tapfern und treuen Gränzern Unseren kaiserlichen Gruss.

*Ihr habt im Verlaufe der jüngstverflossenen bedrängnißvollen Zeit, werth eurer Vor-
eltern, neuerdings Beweise eures unerschütterlichen Muthes, euerer aufopfernden Hingebung
für die Sache des Rechts und der Ordnung, für Thron und Vaterland derart an den Tag
gelegt, dass euch die Bewunderung der Mit- und Nachwelt für immer gesichert bleibt.*

Silnym umysłem opieraliście się podnietom Naszych nieprzyjaciół, z zapalem wierności nieśliście niezmierne ofiary; z doświadczonem mężstwem walczyliście przeciw nieprzyjaciolom wewnętrznym i zewnętrznym, — zwyciężyliście pod nawykłemi od dawna, chwałą uwieńczonemi chorągwiami austriackimi.

Odbierzcież więc za to zaszczytne dzięki waszego Cesarza.

W sprawiedliwem uznaniu tych zasług, uwolniwszy was za otrzymane zaliczenia Naszem cesarskiem rozporządzeniem z dnia 31. Marca r. z. od ciężących na was obowiązków, po przywróceniu pokoju, było to Naszą istną starannością, jak najspieszniej urzeczywistnić ulżenia wam na mocy §. 75. konstytucyi państwa, z uwzględnieniem właściwych waszych posiadania stosunków zapewnione.

W tym celu poleciliśmy Naszej Radzie ministrów, aby Nam — pod spóldziałaniem Naszego ulubionego i wiernego Bana i należycie doświadczonych, z waszemi życzeniami i potrzebami dokładnie obeznanych, wasze zaufanie posiadających mężów, — takie przedstawiono wnioski, któreby sposobnemi były zapewnić Pograniczu wojskowemu także i nadal nietylko poruczone mu do obrony nienaruszoności państwa tak ważne i zaszczytne stanowisko, ale też i dalszy jego pomyślny wzrost i wzmagający się dobry byt.

Zniesienie dotychczasowych stosunków lenniczych wraz z wyprowadzonemi z nich bezpłatnemi robociznami eraryalnemi; wzięcie na siebie umundurowania i opatrywania służbującego żołnierza granicznego ze strony skarbu rządowego, ukrócenie czasu służbowego, osiągnięte przez słusznie uregulowane wporządkowanie w stan polowy wojskowy, wolny ruch życia gminnego, z uwzględnieniem szczególnych miejscowych stosunków i narodowych zwyczajów zagwarantowany, są to głównemi przedmiotami przedłożonego Nam przez Naszą Radę ministrów statutu dla Pogranicza wojskowego kroacko-slawonskiego i serbsko-banackiego.

Nadajemy temuż statutowi Nasze zatwierdzenie w uznaniu zasług, które Nasz dzielny naród pograniczny położył dla korony i ojczyzny pod wodzą swego bohatera Bana, a zarazem z pełnem zaufaniem oczekujemy po was, iż jak dotąd, tak i nadal waszą dowiedzioną dzielnością i wiernością stałą będziecie i zostanieie silną podporą Naszego tronu i państwa, za co was też i nadal zapewniamy Naszej cesarskiej przychylności i łaski.

Tak dano w Naszem cesarskiem głównem i stołecznem mieście Wiedniu, dnia siódmego Maja w roku tysiąc ósmset pięćdziesiątym, Naszego panowania drugim.

Franciszek Józef.

Schwarzenberg. Krauss. Bach. Bruck. Thinnfeld. Schmerling.

Thun. Kulmer.

Mit festem Sinne habt ihr den Verlockungen Unserer Feinde widerstanden, mit begeistertster Treue unermessliche Opfer dargebracht, mit bewährter Tapferkeit gegen innere und äussere Feinde gekämpft und gesiegt unter den allgewohnten ruhmgekrönten Fahnen Oes erreichs.

Nehmt hin dafür den ehrenden Dank eures Kaisers!

Indem Wir euch in gerechter Anerkennung dieser Verdienste bereits mit Unserem kaiserlichen Erlasse vom 31. März v. J. der für erhaltene Vorschüsse auf euch lastenden Verbindlichkeit enthoben haben, war es nach hergestellter Waffenruhe Unsere wesentliche Sorge, die möglichst baldige Verwirklichung der vermöge §. 75 der Reichsverfassung euch in Bezug auf eure eigenthümlichen Besitzverhältnisse zugesicherten Erleichterungen herbeizuführen.

Wir haben zu diesem Behufe Unseren Ministerrath angewiesen, Uns unter Mitwirkung Unseres lieben und getreuen Ban's und wohlerefahrener, mit euren Wünschen und Bedürfnissen genau bekannten, Euer Vertrauen geniessender Männer, solche Anträge zu stellen, welche der Militärgränze auch fernerhin ebensowohl die ihr zum Schutze der Integrität des Reiches anvertraute wichtige und ehrenvolle Stellung, als deren ferneres Gedeihen und steigende Wohlfahrt zu verbürgen geeignet wären.

Die Aufhebung des bis nun bestandenen Lebensverhältnisses und der aus demselben hergeleiteten unentgeltlichen Aerial-Arbeitsleistungen; die Uebernahme der Bekleidung, dann der Verpflegung des im Dienste stehenden Gränzsoldaten von Seite des Staatsschatzes eine durch billig geregelte Einreihung in den Feldstand erzielte Abkürzung der Dienstzeit, die mit Rücksicht auf die besonderen örtlichen Verhältnisse, und volksthümliche Gewohnheiten gewährleistete freie Bewegung des Gemeindelebens bilden die Hauptgegenstände des durch Unseren Ministerrath Uns vorgelegten Statuts für die croatisch-slavonischen und serbisch-banatischen Militärgränzen.

Wir ertheilen demselben in Anerkennung der von Unserem wackeren Gränzvolke unter der Führung seines heldenmüthigen Ban's um Krone und Vaterland erworbenen Verdienste Unsere Genehmigung, und erwarten mit voller Zuversicht von euch, dass ihr wie bisher, so auch fernerhin mit eurer bewährten Tapferkeit und Treue die festen Stützen Unseres Thrones und des Reiches seyn und bleiben werdet, dagegen Wir euch fortan Unsere kaiserliche Huld und Gnade versichern.

So gegeben in Unserer kaiserlichen Haupt- und Residenzstadt Wien den siebenten Mai im Jahre 1850, Unserer Reiche im zweiten.

Franz Joseph.

Schwarzenberg. Krauss. Bach. Bruck. Thinnfeld. Schmerling.
Thun. Kulmer.

Statut kardynalny

dla kroacko-slawońskiego i banato-serbskiego Pogranicza
wojskowego.

Rozdział pierwszy.

Postanowienia ogólne.

§. 1. Pogranicze wojskowe jest nierozdzielną składową częścią austriackiej dziedzicznej monarchii.

§. 2. Pogranicze wojskowe i prowincjonalna tegoż imienia ziemia, stanowią razem jeden kraj, mają wszakże odrębną swą administracyą i reprezentacyą.

§. 3. Instytucya Pogranicza wojskowego, utrzymuje się w swej dotychczasowej organizacyi wojskowej, a co do służby pod bronią i wojskowo-administracyjnej, jako integrująca część składowa wojska państwa, podporządkowaną zostaje wykonawczej władzy państwa.

§. 4. Mieszkańcy wojskowego Pogranicza, otrzymują wolne urządzenie gminne, i o tyle biorą udział we wszystkich prawach, przynależącym innym krajów koronnych konstytucyą państwa z dnia 4. Marca 1849 nadanych, o ile takowe z celami i potrzebami instytucyi Pogranicza wojskowego połączyć się dają.

§. 5. Wojskowy podział powiatów pogranicznych, p zostaje niezmiennony i stanowi podstawę ich polityczno-administracyjnego urządzenia.

§. 6. Stosunki posiadania, i wyprowadzone z nich, jako i osobiste zobowiązania graniczników, regulują się niniejszym statutem.

§. 7. W Pograniczu wojskowym, język armii państwa językiem jest służby wojskowej.

§. 8. Językom krajowym zapewnia się ważność w polityczno-administracyjnych interesach Pogranicza w sądach, tudzież w wyższych i niższych szkołach.

§. 9. W razie popełnienia wykroczeń i zbrodni wojskowych, podlegają granicznicy ustawom dla c. k. wojska wydanym; we wszystkich innych przypadkach, ustawom powszechnym. W duchu tej zasady, reguluje się urządzenie sądów w Pograniczu wojskowym, osobnemi rozporządzeniami.

Rozdział drugi.

Prawa i obowiązki graniczników w ogólności.

§. 10. Wszystkie prowincye Pogranicza wojskowego, pozostają niezmiennie przy dotychczasowem swem przeznaczeniu, do wewnętrznej i zewnętrznej służby pod bronią.

Wedle tegoż przeznaczenia, granicznicy obowiązani są Najjaśniejszemu Panu, Cesarzowi i Królowi, tak podczas pokoju jak i wojny, wewnątrz i zewnątrz kraju, wedle przepisu Najwyższych rozporządzeń, wszelkie pełnić służby wojskowe, i przyczynić się do utrzymania wewnętrznych zakładów pogranicznych.

Za to otrzymują gminy pograniczne wszystkie ich prawne posiadłości dla siebie i swoich potomków, jako rzeczyswą i stałą własność.

Grundgesetz

für die croatisch-slavonische und banatisch-serbische Militärgränze.

Erster Abschnitt.

Allgemeine Bestimmungen.

§. 1. Die Militärgränze ist ein untrennbarer Bestandtheil der österreichischen Erbmonarchie.

§. 2. Die Militärgränze und das gleichnamige Provinziale bilden zusammen ein Landesgebiet, haben jedoch ihre gesonderte Verwaltung und Vertretung.

§. 3. Das Institut der Militärgränze wird in seiner bisherigen militärischen Organisation aufrecht erhalten, und bleibt in Ansehung des Waffen- und Militär-Administrationsdienstes als ein integrierender Bestandtheil des Reichsheeres der vollziehenden Reichsgewalt unterstellt.

§. 4. Die Bewohner der Militärgränze erhalten eine freie Gemeindeverfassung, und nehmen überhaupt an allen den Angehörigen der übrigen Kronländer durch die Reichsverfassung vom 4. März 1849 verlichene Rechten in soferne Theil, als selbe mit den Zwecken und Bedürfnissen des Militärgränz-Institutes vereinbarlich sind.

§. 5. Die militärische Eintheilung der Gränzbezirke bleibt unverändert und bildet die Grundlage ihrer politisch-administrativen Einrichtung.

§. 6. Die Besitzverhältnisse und die aus denselben hergeleiteten, so wie die persönlichen Verpflichtungen der Gränzer werden durch das gegenwärtige Statut geregelt.

§. 7. In der Militärgränze ist die Sprache des Militärdienstes jene des Reichsheeres.

§. 8. Den Landessprachen wird in den politisch-administrativen Gränzgeschäften bei den Gerichten, dann in den höheren und niederen Schulen ihre Geltung gewahrt.

§. 9. Die Gränzer unterstehen für Militärvergehen und Verbrechen den Gesetzen des k. k. Heeres, in allen übrigen Fällen den allgemeinen Gesetzen. Im Sinne dieses Grundsatzes wird die Gerichtsverfassung in der Militärgränze durch besondere Verordnungen geregelt.

Zweiter Abschnitt.

Rechte und Pflichten der Gränzbewohner überhaupt.

§. 10. Die sämtlichen Militärgränzprovinzen behalten ihre bisherige Bestimmung zu dem inneren und äusseren Waffendienste unverändert bei.

Die Gränzer sind dieser Bestimmung gemäss verpflichtet, Seiner Majestät dem Kaiser und Könige im Frieden und im Kriege, in und ausser dem Lande nach Vorschrift der Allerhöchsten Anordnungen alle Militärdienste zu leisten, und zur Unterhaltung der inneren Gränzanstalten beizutragen.

Dafür erhalten die Gränzcommunionen alle ihre rechtmässigen Besitzungen für sich und ihre Nachkommen als wahres beständiges Eigenthum.

D z i a ł p i e r w s z y .

O prawie do nieruchomości dóbr w szczególności.

§. 11. Wszystkie nieruchomości dobra mieszkańców pogranicznych, są za wypełnieniem wszystkich obowiązków pogranicznych, zupełną własnością gmin pogranicznych, która o tyle podlega ograniczeniom, o ile takowe paragrafami następującymi ustanowione są. Znosi się niniejszem stosunek własności użytkowania z dominikalnego związku lenniczego wyprowadzony, wedle §. 1. fundamentalnych ustaw pogranicznych z roku 1807 dotąd istniejący.

§. 12. Z posiadaniem dóbr leżących w Pograniczu, połączony jest obowiązek służby pod bronią, każdy przeto bierze na siebie ten obowiązek, przez nabycie takowego posiadania.

Ci, którzy z swą rodziną do związku Pogranicza wojskowego przystąpić zamysłają, mają przedewszystkiem zasięgnąć pozwolenia komend pułkowych, które wtedy tylko udzielonem być może, jeżeli utrzymanie życia i wypełnienie obowiązku wojskowego, ze strony przyjąć się mających, przez rzeczywiste nabycie realności, lub objęcie istniejącego już gospodarstwa pogranicznego, zapewnionem jest.

§. 13. Wyjątkowo mogą wojskowe komendy Pogranicza także osobom, które nie są granicznymi, a które prawo do prowadzenia handlu albo fabryk w Pograniczu posiadają, albo takowego nabycią, dozwolić nabycia placów na wybudowanie magazynów albo fabryk, albo do nabycia takowych już istniejących budynków, nie przyjmując na siebie co do swej osoby, obowiązku służby pod bronią.

§. 14. Oficerowie i urzędnicy, tudzież księża, nie znajdujący się w społeczności domowej w Pograniczu, mogą nabyć, jako własność, tylko domy do mieszkania i najwięcej trzy morgi, handlujący zaś i profesyoniści, którzy oddzielnie od domu granicznego dla siebie żyją, najwięcej sześć morgów gruntu, włącznie miejsca, na którym się znajduje dom i podwórze.

§. 15. Na Pograniczu, każdy posiadacz gruntu, równie tak, jak każdy inny obywatel państwa, obowiązany jest swój grunt na publiczne cele odstąpić, za odpowiednim wynagrodzeniem.

§. 16. Gruntowa posiadłość domów pogranicznych, dzieli się na dobro rodowe i pozarodowe.

Do dobra rodowego domu granicznego, należą wszystkie owe grunta, które teraz w księgach gruntowych jako dobra rodowe wciągnięte są. Takowe stanowią wraz z domami mieszkalnymi gospodarzami, osiadłość graniczną.

Dobra rodowe, z reguły nie są pozbywalne. Tylko w szczególnych przypadkach mogą takowe aż do trzeciej części szacunkowej ich ceny, jako hipoteka w zastaw być wzięte, a wydział gminy na to baczny być ma, aby dłużnik oprócz prowizyi, corocznie jeszcze stosunkową jaką część kapitału opłacał.

Dopiero wtedy, kiedy żadna inna pomoc uzyskaną być nie może, i gdy zapewnieniem jest utrzymanie rodziny przez nabycie innej osiadłości, lub przez przyjęcie w inny dom graniczny, pozbytem być może także i dobro rodowe na korzyść osób do posiadania zdolnych.

Pod jakimi warunkami podział dopuszczalnym jest, §. to 39. postanawia.

Dobro pozarodowe, obejmuje wszystkie inne posiadłości domów granicznych, które wedle istniejących przepisów pozbytemi być mogą.

Erstes Hauptstück.

Von dem Rechte auf unbewegliche Güter insbesondere.

§. 11. Alle liegenden Güter der Gränzbewohner sind gegen Erfüllung der gesammten Gränzobliegenheiten vollständiges Eigenthum der Gränzcommunionen, welches in soferne Beschränkungen unterliegt, als solche durch die nachfolgenden Paragraphen festgesetzt sind. Das nach dem §. 1 der Gränzgrundgesetze vom Jahre 1807 bisher bestandene, aus dem grundherrlichen Lehensverbande abgeleitete Nutzungseigenthums-Verhältniss wird hiemit aufgehoben.

§. 12. Mit dem Besitze liegender Güter in der Gränze ist die Waffenpflicht verbunden; es wird daher von Jedermann diese Verpflichtung durch den Erwerb eines solchen Besitzes übernommen.

Diejenigen, welche mit ihren Familien in den Militärgränzverband einzutreten beabsichtigen, haben vor Allem die Einwilligung der Regiments-Commanden einzuholen, welche nur dann ertheilt werden kann, wenn der Lebensunterhalt und die Erfüllung der Militärpflicht von Seite der Aufzunehmenden durch den wirklichen Erwerb einer Realität oder Beziehung einer bereits bestehenden Gränzwirtschaft sichergestellt ist.

§. 13. Ausnahmsweise kann von den Gränzlandes-Militär-Commanden auch Personen die nicht Gränzer sind, und welche das Handels- oder Fabriksrecht in der Gränze besitzen oder erwerben, gestattet werden, Bauplätze für Magazine oder Fabriken oder derlei schon vorhandene Gebäude, ohne für ihre Person die Waffenpflicht zu übernehmen, an sich zu bringen.

§. 14. Officiere und Beamte, dann Geistliche, welche sich nicht im Communionenverbande befinden, können in der Gränze nur Wohnhäuser und höchstens drei Joch, Handels- und Gewerbsleute aber, welche abgesondert von e'nem Gränzhause für sich leben, höchstens sechs Joch Grundstücke mit Inbegriff der Haus- und Hofstelle eigenthümlich erwerben.

Diese Beschränkung hört von dem Zeitpuncte auf, wo sie und ihre Familien sich dem Gränzstande unterziehen.

§. 15. In der Gränze ist jeder Grundbesitzer gleich jedem anderen Staatsbürger gehalten, seinen Grund zu öffentlichen Zwecken gegen eine angemessene Entschädigung abzutreten.

§. 16. Der Grundbesitz der Gränzhäuser theilt sich in Stammgut und Ueberland.

Zu dem Stammgute eines Gränzhauses gehören alle jene Grundstücke, welche dormalen in den Grundbüchern als Stammgut eingetragen sind. Dieselben bilden nebst den Wohn- und Wirtschaftsgebäuden die Gränzansässigkeit.

Das Stammgut ist in der Regel unveräusserlich. Nur in besonderen Fällen darf dasselbe auf ein Drittheil seines Schätzungswerthes als Hypothek verpfändet werden, und der Gemeindeausschuss hat darauf zu sehen, dass der Schuldner ausser den Interessen, jährlich noch einen verhältnissmässigen Theil an Capital abtrage.

Erst dann, wenn keine andere Hilfe verschafft werden kann, und wenn der Unterhalt der Familie durch Erwerbung einer anderen Ansässigkeit oder Aufnahme in ein anderes Gränzhaus gesichert ist, darf auch das Stammgut an Besitzfähige veräussert werden.

Unter welchen Bedingungen eine Theilung zulässig ist, bestimmt der §. 39.

Das Ueberland umfasst alle übrigen Besitzungen der Gränzhäuser, welche nach den bestehenden Vorschriften veräusserlich sind.

W księgach gruntowych, pozostać ma aż do nowego ich ułożenia i urządzenia dotychczasowy podział osiadłości gruntowej.

§. 17. Pastwiska dotychczas przez gminy używane, są własnością tychże. Pozostawi im się, przy pojedynczych osiadaniach i familijnych podziałach, w wymagających tego przypadkach, wydzielać z pastwisk niezbędnie potrzebne grunta domowe, grunta na podwórze i grunta ogrodowe, za zapłatą lub bez takowej.

Zupełne rozdzielenie, albo rozsprzedanie pastwisk gminy, na wnioszek tejże, tylko na drodze prawnej stać się może.

Grunta od podatku jako nieuprawne odpisane, przypadają gminom dotyczącym, jeżeli w ciągu dwóch lat po dniu obwieszczenia niniejszego statutu, nie zechcą poddać opodatkowaniu dawniejsi posiadacze lub ich prawni następcy.

§. 18. Lasy graniczne, są dobrami skarbowemi. Z tychże, po uprzednim pokryciu potrzeb eraryalnych dla granicy, ma się bezpłatnie wydzielać graniczynom, wedle dawnych ich praw i z pierwszeństwem przed wszelkim innym poborem drzewa, drzewo budowlowe i opałowe, do potrzeb domowych. Graniczynom przysłuża dalej prawo, swe własne bydło, za powyższem opisaniem, poza obrębem zagajenia młodej drzewiny, bezpłatnie paść i tuczyć, bez podniesienia ceduły do paszenia i tuczenia; tudzież obcinkowe drzewo wywozić w trzech dniach w tygodniu, oznaczyć się mających przez przełożenie gminy w porozumieniu z dozorstwem leśnym.

Ścinanie bukowego i niskopiennego drzewa do małych potrzeb, za asygnacją pułku, może także dozwołonem być i oprócz regularnego czasu, z zachowaniem ustaw leśnych.

Leżące poza granicami leśnemi kąty wyskokuleśnego, mogą granicznym domom, gruntu potrzebującym, dane być jako własność na pola i łąki, albo na ogrody owocowe i winnice.

Dozwala im się także podług norm, ustawami leśnemi ustanowić się mających, w otwartych lasach żołądź i bukiew dla potrzeb swego bydła jako i kasztany bezpłatnie zbierać, tudzież poza zagajeniami paproć kosić i korzeni paprociowych, jako karmy ziemnej używać.

Dla lasozbrodni, nie ma być dozorcem leśnym dozwołonem przetrząsanie domu, bez zasiągnięcia u władzy upoważnienia w każdym pojedynczym przypadku; wyjąwszy jedynie przypadek ścigania na gorącym uczynku. Te postanowienia mają być zastosowane także i do pastwisk, na graniczu Banackiem i do onych batalionu Czajkistów.

§. 19. Za drzewo do prowadzenia handlu i przemysłu, tudzież do wybudowania budynków fabrycznych oddzielnych warsztatów, i t. d., także i na przyszłość ma się opłacać przepisana taksa leśna, i na dokładne oznaczenie potrzeby domowej, szczególnie już i z tej przyczyny względ brać, ażeby zbieranie drzewa; pasza leśna i karma, nie była nieprzyzwoicie nad potrzeby domowe rozciągniona albo na osoby nie należące do stanu granicznego.

§. 20. Gospodarowanie lasowe, ustanowionem będzie osobną ustawą leśną, z należytem zastrzeżeniem powyższych praw graniczynom.

In den Grundbüchern hat es bis zur neuen Anlegung und Regelung derselben bei der bisherigen Eintheilung der Grundansässigkeit zu verbleiben.

§. 17. Die bisher von den Gemeinden benützten Hutweiden sind Eigenthum derselben. Es bleibt ihnen vorbehalten, bei einzelnen Ansiedlungen und Familientheilungen in erforderlichen Fällen die unungänglich nöthigen Haus-, Hof- und Gartengründe gegen oder ohne Entgelt aus den Hutweiden anzuweisen.

Die gänzliche Vertheilung oder Veräußerung der Hutweiden einer Gemeinde kann über Antrag derselben nur im gesetzlichen Wege stattfinden.

Die von der Steuer als öde abgeschriebenen Gründe fallen den betreffenden Gemeinden zu, in soferne sie nicht innerhalb zwei Jahren vom Tuge der Kundmachung dieses Statuts durch die vormaligen Besitzer oder deren Rechtsnachfolger in die Steuer übernommen werden wollen.

§. 18. Die Gränzwaldungen sind ein Staatsgut. Aus diesen ist nach vorläufiger Deckung des Aerarialbedarfes für die Gränze den Gränzern nach ihren alten Rechten und mit Vorzug vor allem übrigen Holzbezug das Bau- und Brennholz zu den häuslichen Bedürfnissen unentgeltlich anzuweisen. Sie sind ferner berechtigt, ihren eigenen Viehstand nach vorausgehender Beschreibung ausser den Schonungen ohne Lösung der Weide- und Mastzettel unentgeltlich zu weiden und zu mästen; dann das Abraumholz an drei Tagen in der Woche, welche der Gemeindeorstand im Einvernehmen mit der Waldaufsicht zu bestimmen hat, auszuführen.

Das Fällen der kleinen Nutzholzbedürfnisse von buchenem und Unterholze gegen Anweisung des Regiments kann auch ausser der Schlagzeit mit Beobachtung der Forstgesetze gestattet werden.

Die ausserhalb der Waldmarken gelegenen Waldaussprungswinkel können den grundbedürftigen Gränzhäusern zu Aeckern und Wiesen oder Obst- und Weingärten ins Eigenthum überlassen werden.

Es ist ihnen auch gestattet, nach den durch die Forstgesetze zu bestimmenden Normen in den offenen Waldungen die Eicheln und Bucheln für den Bedarf des eigenen Viehstandes, sowie die Kastanien unentgeltlich zu sammeln, dann ausser den Schonungen das Farrenkraut zu mähen und die Farrenwurzeln als Erdmast zu benützen.

Wegen Waldfrevel sollen die Waldaufseher ohne der von Fall zu Fall bei der Behörde einzuholenden Ermächtigung keine Hausdurchsuchungen vornehmen dürfen, den Fall der Verfolgung auf frischer That ausgenommen. Diese Bestimmungen finden auch auf die sogenannten Riede in der Banater Gränze und im Csakisten-Bataillon ihre Anwendung.

§. 19. Für das Holz zum Handels- und Gewerbsbetriebe, dann zur Erbauung von Fabriksgebäuden, abgeordneten Werkstätten u. s. w. kommt auch fernerhin die vorgeschriebene Waldtaxe zu bezahlen, und auf die genaue Ermittlung des häuslichen Bedarfes insbesondere auch in der Beziehung zu sehen, dass die Holzung, Waldweide und Mastung nicht ungebührlich über den Hausbedarf oder etwa auf Individuen, die nicht zum Gränztsande gehören, ausgedehnt werde.

§. 20. Die Bewirthschaftung der Waldungen wird mit gehöriger Wahrung der obigen Rechte der Gränze durch eine eigene Waldordnung festgestellt.

§. 21. Prywatne tworzyć zagajenia i je posiadać, dozwala się. O nowych zagajeniach na grunłach opodatkowanych, trzeba władzy donieść.

§. 22. Dopóki społeczność domowa z kilku składa się mężczyzn, wszyscy bez różnicy mają równe prawa do nieruchomego majątku domu, czy oni od pierwotnego pochodzą posiadacza, czy w dom weszli przez małżeństwo, czy w inny jaki sposób, jako rzeczywiście domownicy, a nie li tylko jako słudzy przyjętymi zostali.

Jeżeli zaś który z domu występuje, lub innym jakim sposobem go brakuje, ten traci to prawo, które samo przez się i bez podziału innym przypada mężczyznom, dopóki jeszcze jeden z nich w domu jest. Jeżeli nie ma już ani jednego mężczyzny należącego do domu, przechodzi to prawo w równy sposób na należące do domu kobiety, którym się do woli zostawia, wspólnie prowadzić gospodarstwo domu, albo za takich pójść mężów, albo takich do społeczności domowej przyjąć kazać mężczyzn, którzy mają włożone, lub przyjmują na się obowiązki graniczne.

§. 23. Jeżeli jedna tylko pozostaje kobieta należąca do domu, a oraz ta za takiego idzie męża, który się nie podejmuje granicznych obowiązków, musi się takowa pozbyć nieruchomego majątku swego na rzecz graniczników w ciągu lat dwóch.

§. 24. Jeżeli nareszcie wymrze zupełnie społeczność domowa, i nie ma żadnego testamentu, natenczas ma miejsce powszechne prawo następstwa, bez różnicy płci. Spadkobiercy mogą tylko pod warunkiem §. 12. zatrzymać majątek nieruchomy, w przeciwnym razie obowiązani są sprzedać go w dwóch latach od czasu, w którym im takowy przypadł. Majątek ruchomy, przypada zupełnie wolnemu ich zarządzaniu.

§. 25. Tylko ostatni potomek rodziny domu, może w ostatniej woli rozrządzać majątkiem nieruchomym, jeżeli nie znajdują się jakie osoby, którym zastrzeżono prawo powrotu do domu granicznego.

§. 26. Jeżeli nie ma ani osób do dziedziczenia zdolnych, ani też ostatniej woli rozporządzenia, przypada majątek instytutowi Pogranicza. Ten użyty być ma na cele publiczne, na uposażenie rodziny potrzebujących gruntów, all o na nowe osady.

§. 27. Spory o grunta, mają być załatwiane przez sądy zwyczajne wedle niniejszego statutu, a gdzie ten żadnych nie zawiera postanowień, wedle powszechnej ustawy cywilnej.

D z i a ł d r u g i.

O prawach graniczników, tyczących się oddawania się przemysłowi, handlowi, sztukom i umiejętnościom.

§. 28. Z rzeczą przemysłową ma się postępować podług obowiązujących w państwie norm, o ile własność i cele wojskowego instytutu granicznego nie wymagają koniecznie rozporządzeń zbaczających.

§. 29. Ograniczenia graniczników w nauczaniu się handlu, przemysłu i sztuk, tudzież w pielęgnowaniu nauk, uchylają się.

§. 30. Domokrąztwo na granicy, jest zakazanem.

§. 21. Privatwaldungen anzulegen und zu besitzen ist gestattet. Neue Waldanlagen auf besteuerten Gründen sind der Behörde anzuzeigen.

§. 22. So lange eine Hauscommunion aus mehreren Männern besteht, so haben sie alle ohne Unterschied, ob sie von dem ursprünglichen Besitzer herstammen, in das Haus eingetheilt haben, oder auf eine andere Art als wirkliche Hausgenossen und nicht als blosse Dienstboten aufgenommen werden, gleiche Rechte auf das unbewegliche Vermögen des Hauses.

Wenn aber einer aus dem Hause tritt oder sonst in Abgang kömmt, so verliert er dieses Recht, und dasselbe wächst von selbst und ohne Abtheilung den übrigen Männern zu, so lange noch einer im Hause bleibt. Ist kein Mann mehr im Hause, so geht dieses Recht auf die nämliche Art auf die zu dem Hause gehörigen Weiber über, denen es frei steht, die Hauswirthschaft in Gemeinschaft fortzuführen, oder solche Männer, die die Gränzblicgenheiten auf sich haben oder übernehmen, einzuhelthen oder in die Hauscommunion aufnehmen zu lassen.

§. 23. Bleibt nur ein einziges Weib im Hause und heirathet dasselbe einen Mann, der sich nicht den Gränzblicgenheiten unterzieht, so muss sie ihr unbewegliches Vermögen innerhalb zweier Jahre an Gränzer veräußern.

§. 24. Wenn endlich eine Hauscommunion ganz ausirbt und kein Testament vorhanden ist, so tritt ohne Unterschied des Geschlechtes das allgemeine Erbfolgerecht ein.

Die Erben können das unbewegliche Vermögen nur unter der Bedingung des §. 12 behalten, im Gegentheile haben sie dasselbe von der Zeit des Anfalles binnen zwei Jahren zu veräußern. Das bewegliche Vermögen fällt ihrer völlig freien Verfügung anheim.

§. 25. Nur der letzte Sprosse einer Hausfamilie kann über das unbewegliche Vermögen letztwillig verfügen, in soferne nicht Individuen vorhanden sind, denen der Rücktritt ins Gränzhause vorbehalten wurde.

§. 26. Wenn keine erbfähigen Personen und auch keine letztwillige Anordnung vorhanden ist, so fällt das Vermögen dem Gränzinstitute anheim. Dasselbe ist zu öffentlichen Zwecken, zur Dotirung der grundbedürftigen Familien oder zu neuen Aniedlungen zu verwenden.

§. 27. Die Grundstreitigkeiten sind durch die ordentlichen Gerichte nach diesem Statute, und wo dieses keine Bestimmungen enthält, nach dem allgemeinen bürgerlichen Rechte zu schlichten.

Zweites Hauptstück.

Von den Rechten der Gränzer, sich auf Gewerbe, Handel, Künste und Wissenschaften zu verlegen.

§. 28. Das Gewerwesen wird nach den im Reiche giltigen Normen zu behandeln seyn, soweit die Beschaffenheit und die Zwecke des Militärgränz-Institutes nicht abweichende Anordnungen nothwendig machen.

§. 29. Die Beschränkungen der Gränzbewohner in Erlernung des Handels, der Gewerbe und Künste, dann in der Pflege der Wissenschaften werden ausser Wirksamkeit gesetzt.

§. 30. Der Hausirhandel in der Gränze bleibt verboten.

D z i a ł t r z e c i.

O społeczności domowej.

§. 31. Patryarchalne ludu granicznego życie, jako obyczaj narodowy, stawia się pod obronę praw.

§. 32. Jako familia domowa, uważają się wszystkie osoby, które są na dom skonkrybowane, a nie są służącemi; bez różnicy, czy osoby te są spokrewnione, czy do społeczności przyjęte.

§. 33. By utrzymać spokojność, porządek, zgodę, religią i obyczajność w familii domu, ma z reguły najstarszy, zdolny i od służby wolny mężczyzna, jako ojciec familii zarządzać i zawiadować majątkiem.

Jego żona, albo inna sposobna ku temu kobieta, ma być matką domu.

Wybór, musi ze strony familii nastąpić, o czem też władzę zawiadomić należy. Jeżeli się na to członkowie familii zgodzić nie mogą, rozstrzyga wydział gminy.

§. 34. Co społeczność domu społecznemi nabywa siłami, jest społecznym majątkiem domu, który do pokrycia wydatków domu i utrzymania wszystkich familii członków służy.

§. 35. Domownicy mogą żądać od ojca familii, by składał rachunek z zawiadywania majątkiem spółnym, jako też jednemu z swego grona poruczyć wspólne zamknięcie zasobów i kasy.

§. 36. Przy kupnie, sprzedaży, wydzierżawieniu, zastawianiu i obciążaniu gruntów, tudzież przy każdym ważnym interesie, dotyczącym całej familii, albo domowego majątku, musi ojciec familii wykazać, że się w tym względzie porozumiał z każdym członkiem familii, który już ukończył rok 18 wieku swego, tudzież, że większa część tychże na ten interes zezwoliła.

Zarzuty pojedynczych członków familii, rozstrzyga wydział gminy, z zastrzeżeniem dalszego rekursu.

§. 37. Członkowie familii, mogą czas, który im pozostaje po wypełnieniu domowych swych czynności, ku temu obrócić, aby sobie coś zarobili. Oni, za zezwoleniem ojca familii, w tym celu nawet i poza dom na robotę się udawać mogą. Z tego, co jaki domownik w ten sposób dla siebie nabywa, musi jedną część złożyć do wspólnej kasy domowej.

Jeżeli się o summę z ojcem familii zgodzić nie może, i jeżeli z tego powodu do skargi przyjdzie, natenczas wydział gminy rozstrzyga.

Jeżeli który granicznin bez zezwolenia ojca familii, na osobny idzie zarobek, tedy całą summę zarobku do kasy domowej oddać musi.

§. 38. Wszelki ruchomy majątek, który pojedynczy domownicy dla siebie rzetelnie nabywają, jest oddzielną ich własnością.

§. 39. Podział społeczności, może być dozwolonym pod następującemi warunkami:

1. Każda strona musi, oprócz mieszkalnego domu, wykazać przynajmniej osiadłość sześciu morgów gruntu, jako dobra rodowego. Na pobrzeżu, i gdzie podobny

Drittes Hauptstück.

Von der Hauscommunion.

§. 31. Das patriarchalische Leben des Gränzvolkes als Nationalsitte wird unter den Schutz der Gesetze gestellt.

§. 32. Als Familie eines Hauses werden alle Personen betrachtet, welche bei dem Hause conscribirt und nicht Dienstboten sind; diese Personen mögen sich verwandt oder in die Communion aufgenommen worden seyn.

§. 33. Um Ruhe, Ordnung, Eintracht, Religiosität und Sittlichkeit unter der Hausfamilie zu erhalten, hat in der Regel der älteste fähige und dienstfreie Mann die Hausvaterstelle zu führen, und das Hausvermögen zu verwalten.

Sein oder ein anderes hierzu geeignetes Weib hat Hausmutter zu seyn.

Die Wahl muss durch die Familie geschehen, und der Behörde angezeigt werden. Können sich die Familienglieder in der Wahl nicht vereinigen, so entscheidet der Gemeinde Ausschuss.

§. 34. Was die Hauscommunion mit gemeinsamen Kräften erwirbt, ist gemeinsames Hausgut, welches zur Bestreitung der Auslagen des Hauses und des Unterhaltes aller Familienglieder dient.

§. 35. Die Hausgenossen können von dem Hausvater über die Gebarung mit dem gemeinsamen Vermögen Rechenschaft verlangen, und einem aus ihrer Mitte die Mitsperre der Vorräthe und der Casse übertragen.

§. 36. Beim Kauf, Verkauf, bei der Verpachtung, Verpfändung oder Belastung der Gründe, sowie bei jedem wichtigen Geschehnisse, welches die ganze Familie oder das häusliche Vermögen betrifft, muss der Hausvater die geschäftliche Einvernehmung jedes Familiengliedes, welches das 18. Lebensjahr zurückgelegt hat, und die Zustimmung der Mehrheit derselben zu dem Geschäfte nachweisen.

Ueber Einwendungen einzelner Familienglieder entscheidet der Gemeinde-Ausschuss mit Vorbehalt weiterer Berufung.

§. 37. Die Familienglieder sind befugt, die Zeit, welche ihnen nach Erfüllung ihrer häuslichen Obliegenheiten erübrigt, dazu zu verwenden, um sich etwas zu erwerben. Sie können mit Bewilligung des Hausvaters zu diesem Zwecke selbst ausser dem Hause auf Arbeit gehen. Von demjenigen, was ein Hausgenosse auf die eben angeführte Art für sich erwirbt, muss er einen Theil an die gemeinschaftliche Hauscasse abgeben.

Kann er sich über die Summe nicht mit dem Hausvater vereinigen und kommt es deshalb zur Klage, so entscheidet der Gemeinde-Ausschuss.

Geht ein Gränzer ohne Einwilligung des Hausvaters auf besondern Erwerb aus, so muss er seinen ganzen Verdienst an die Hauscasse abgeben.

§. 38. Alles bewegliche Vermögen, das einzelne Hausgenossen für sich rechtlich erwerben, ist ihr besonderes Eigenthum.

§. 39. Die Theilung einer Communion ist unter folgenden Bedingungen zu gestatten:

1. Ein jeder Theil muss nebst dem Wohnhause mindestens eine Ansässigkeit von sechs Joch Grundstücken als Stammgut nachweisen. An der Seeküste, und wo ähnlicher Mangel

istnieje brak gruntów, dozwala niezbędne wyjątki komenda pułku, na wniosek wydziału gminy.

2. Większość członków familii obojga płci, począwszy od ukończonego 18 roku życia, musi do podziału swe zezwolenie dać.

3. Części majątku, muszą, podług własnej umowy domowników, wprzód być oznaczone, oddzielone, i grunta w obecności władzy odgraniczone.

Przytem mają być osoby, którym wedle §. 48. powrót do domu granicznego zastrzeżony jest, uwzględnione i dn domu przydzielone, któremu na przypadek rzeczywistego powrotu, naprzód część dotyczącą przekazuje się.

4. Strony familijne, musiały się były pogodzić względem wzajemnych należytości i terminów do zapłaty tychże, względem spólnych długów z wierzycielami ułożyć, hypotekę, jeżeliby takowa była potrzebną, ustanowić i ciężące kaucyje, albo utrzymanie wdów zabezpieczyć.

5. Wybudowanie nowych domów mieszkalnych, musi być zabezpieczonem na placach ku temu oznaczonych.

6. Pojedynczy mężczyźni, przez podział występujący, w razie swej zdolności do służby polowej, musieli byli zadosyć uczynić swej wojskowej powinności w stanie polowym.

7. Przez wystąpienie jakiego domownika, nie wolno pomijać czynnej służby wojskowej pozostających.

8. Jeżeli więcej mężczyzn naraz występują, którzy obowiązani są do czynnej służby wojskowej, natenczas musiał być ojciec familii tak strony pozostającej, jak strony występującej, temuż obowiązkowi wojskowemu zadosyć uczynić.

§. 40. Jeżeli przy podziale przeciw przyjęciu jakiego członka familii do tej lub owej strony odpór podniesiono, natenczas bliżej spokrewniona gałąź, do przyjęcia onegoż obowiązana jest.

Jeżeli względem części majątku między dzielącemi się familiami dobrowolna zgoda do skutku nie przyjdzie, natenczas ma wydział gminy przedsięwziąć podział całego spólnego majątku, wywiedziawszy się wprzód o stanie jego podług liczby głów męzkich.

§. 41. Wszystkie wyż wspomniane wymogi do podziału, muszą w ogólności przed wydziałem gminy być wykazane za wypełnienie których tenże odpowiedzialnym jest. Temuż przysłuża także, rozstrzygać zachodzące wszelkiego rodzaju wyjątki z zastrzeżeniem przepisanego instancyi toku.

§. 42. O wszelkim podziale ma być kontrakt piśmiennie przed władzą gminy ułożony, przez wszystkich do głosowania uprawnionych członków podpisany, od kompanii rozstrząsany, potwierdzony, i do ksiąg gruntowych wciągnięty.

§. 43. Graniczne domy dotychczas z subnumerami konskrybowane, uważać się mają za prawnie podzielone, a subnumera mają być konskrybowane, jako samoistne domy graniczne.

§. 44. Pojedyncze osoby i familie, mogą być do domu granicznego przyjęte, jeżeli przyjmują na siebie obowiązki graniczne i przedłożą pozwolenie do odejścia, od swych dotychczasowych władz wydane.

an Grundstücken besteht, werden unumgängliche Ausnahmen über Vortrag des Gemeinde-Ausschusses vom Regiments-Commando gestattet.

2. Die Mehrzahl der Familienglieder beiderlei Geschlechtes, vom zurückgelegten 18. Lebensjahre an, muss zu der Theilung ihre Zustimmung gegeben haben.

3. Die Vermögensantheile müssen nach dem eigenen Uebereinkommen der Hausgenossen in Voraus bestimmt, abgetheilt, und die Grundstücke in Gegenwart der Behörde abgemarkt worden seyn.

Hierbei sind die Personen, welchen vermöge des §. 48 der Rücktritt in ihr Gränzhause vorbehalten ist, mit in Anschlag zu bringen, und einem Hause zuzutheilen, welchem auf den Fall des wirklichen Rücktrittes in Voraus der betreffende Antheil zugewiesen wird.

4. Die Familienheile müssen sich über die gegenseitigen Forderungen und Zahlungs-termine verglichen, über die gemeinschaftlichen Schulden mit den Gläubigern abgefunden, die etwa erforderliche Hypothek festgesetzt und die haftenden Cautionen oder Witwenunterhalte gesichert haben.

5. Der Bau der neuen Wohnhäuser muss auf die hierfür bestimmten Plätze sichergestellt worden seyn.

6. Die durch Theilung einzeln austretenden Männer müssen bei sonst vorhandener Feld-diensttauglichkeit der Militärpflicht beim Feldstande bereits entsprochen haben.

7. Durch den Austritt eines Hausgenossen darf die active Militärdienstpflicht der Rückbleibenden nicht umgangen werden.

8. Treten mehrere Männer zugleich aus, welchen die active Militärdienstpflicht obliegt, so muss der Hausvater sowohl des zurückbleibenden, als auch des austretenden Theiles, dieser Militärpflicht entsprochen haben.

§. 40. Wenn bei der Theilung gegen die Aufnahme eines Familiengliedes zu einem oder dem anderen Theile Einsprache erhoben wird, so ist der näher verwandte Zweig zu dessen Aufnahme verpflichtet.

Wenn über die Vermögensantheile zwischen den sich theilenden Familien keine gütliche Uebereinkunft zu Stande kommt, so ist die Vertheilung des ganzen gemeinschaftlichen Vermögens vom Gemeindeausschusse über vorläufig gepflogene Erhebung nach der Anzahl der männlichen Köpfe vorzunehmen.

§. 41. Alle vorbesagten Erfordernisse zur Theilung müssen überhaupt vor dem Gemeinde-Ausschusse nachgewiesen werden, für deren Erfüllung er verantwortlich ist. Demselben steht auch zu, über vorkommende Ausnahmen jeder Art mit Vorbehalt des vorgeschriebenen Instanzenzuges zu erkennen.

§. 42. Ueber jede Theilung ist ein Vertrag vor der Gemeindebehörde schriftlich zu verfassen, von allen stimmberechtigten Gliedern zu fertigen, von der Compagnie zu prüfen, zu bestätigen und in den Grundbüchern einzutragen.

§. 43. Die bisher mit Subnummern conscribirten Gränzhäuser sind als gesetzlich getheilt anzusehen, und es sind die Subnummern als selbständige Gränzhäuser zu conscribiren.

§. 44. Einzelne Personen und Familien können in ein Gränzhause aufgenommen werden, wenn sie die Gränzobliegenheiten übernehmen, und von ihren bisherigen Behörden die Entlassung beigebracht haben.

§. 45. Jeżeli obustronni domownicy zezwolą, może każdy granicznianin za pozwoleniem władzy, z zwej społeczności przejść do innej.

§. 46. Wysiedlenie z granicy, może być dozwolonem, jeżeli ubiegający się o to zadosyć uczynił obowiązkowi służby wojskowej, w stanie połowym.

§. 47. Granicznianie, którzy się od swego domu odłączają i do innego udają, albo z obowiązkowego stauu granicznego występują, i tem samym członkami społeczności domowej być ustają, nie mają żadzego prawa do nieruchomości majątku domowego.

§. 48. Osoby stanu granicznego, które jak to n. p. oficerowie, duchowni, urzędnicy, żrndzrmy i t. d., w publicznych stoją służbach, przeto wyż w §. 34. wyrzeczonemu warunkowi spólnego zarobku nie odpowiadają, nie mają żadnego prawa do użytkowania z majątku domowego; zastrzega im się atoliż prawo do powrotu do ich domowej społeczności, od czasu, w którym takowy następuje, uczestnictwo w majątku społeczności, za przyjęciem na siebie z temże połączonych obowiązków, równie jak każdemu innemu członkowi familii.

§. 49. W razie jakichbądź rozporządzeń z majątnością nieruchomą pupilów, ina wprzód przedłożonem być zezwolenie opiekuństwa.

Przyjęcie do społeczności domu granicznego, pupilom należącego, może za przyzwoleniem opiekuna i władzy opiekuńczej wtedy tylko nastąpić, jeżeli ztąd wynikają dla pupilów korzyści.

§. 50. Granicznianie w służbie chorobą złożeni, mają prawo wolnego przyjęcia do istniejących szpitalów wojskowych, i dostają lekarstwa kosztem rządu.

Granicznianie, którzy kąpiel potrzebują, mają prawo bezpłatnie używać kąpiel mineralnych, na wojskowem Pograniczu się znajdujących.

D z i a ł c z w a r t y.

O obowiązku służenia pod bronią.

§. 51. Obowiązkowi służenia pod bronią ulegają wszyscy męzscy granicznianie którzy posiadają na graniczu majątek nieruchomy i broń nosić w stanie są: wyjątki od tego ustanowi osobna ustawa.

§. 52. Ów obowiązek służenia pod bronią zależy w strzeżeniu i obranianiu granicy krajowej, utrzymaniu wewnętrznego bezpieczeństwa i w obowiązku, także i poza krajem w służbie Najjaśniejszego Pana, w pole wyruszać.

§. 53. Każdy pułk graniczny stawia z reguły:

- a) dwa połowe bataliony z dwunastą kompaniami;
- b) jeden bataljon rezerwowy z czterema kompaniami;
- c) oprócz tego, stawia każdy z czterech karlsztadzskich i dwóch banalnych pułków tudzież romańsko-banacki pułk dwie kompanie Szereszanów, a każdy z waraźdyńskich, sławońskich, niemiecko- i illyryjsko-banackich pułków granicznych po jednej dywizyi lekkiej konnicy; batalion Czajkistów, stawia jeden batalion połowy z sześcioma, i jeden batalion rezerwowy, z czterema kompaniami.

§. 45. Wenn die beiderseitigen Hausgenossen einwilligen, kann jeder Gränzer mit Bewilligung der Behörde aus seiner Communion in eine andere übertreten.

§. 46. Die Absiedlung aus der Gränze kann gestattet werden, wenn der Bewerber der Militärpflicht beim Feldstande entsprochen hat.

§. 47. Die Gränzer, welche sich von ihrem Hause trennen und in ein anderes begeben, oder aus dem pflichtigen Gränzstande treten, und dadurch von selbst aufhören, Mitglieder der Hauscommunion zu seyn, haben kein Recht auf das unbewegliche Hausvermögen.

§. 48. Individuen des Gränzstandes, welche wie z. B. Officiere, Geistliche, Beamte, Gensd'armen u. s. w. in öffentlichen Diensten stehen, daher der in §. 34 ausgesprochenen Bedingung gemeinschaftlichen Erwerb's nicht nachkommen, haben keinen Anspruch auf die Nutznießung des Hausvermögens; es bleibt ihnen jedoch das Recht des Rücktrittes in ihre Hauscommunion, und von dem Zeitpunkte an, wo derselbe erfolgt, die Theilnahme an dem Vermögen der Communion gegen Uebernahme der damit verbundenen Pflichten gleich jedem andern Familiengliede vorbehalten.

§. 49. Bei welchem immer Verfügungen mit dem unbeweglichen Gute der Pupillen ist vorher die Einwilligung der Vormundschaft beizubringen.

Die Aufnahme in die Communion eines Gränzhauses, welches Pupillen gehört, kann nur mit Zustimmung des Vormundes und der Vormundschaftsbehörde dann geschehen, wenn hieraus für die Pupillen Vortheile erwachsen.

§. 50. Die im Dienste erkrankten Gränzer haben das Recht der freien Aufnahme in die vorhandenen Militär-Spitäler, und erhalten die Heilmittel auf Staatskosten.

Die badebedürftigen Gränzer haben das Recht, die in der Militärgränze befindlichen Mineralbäder unentgeltlich zu benützen.

Viertes Hauptstück.

V o n d e r W e h r p f l i c h t.

§. 51. Der Wehrpflicht unterliegen alle männlichen Gränzbewohner, welche in der Gränze ein unbewegliches Vermögen besitzen, und die Waffen zu tragen im Stande sind; die Ausnahmen hievon werden durch ein eigenes Gesetz bestimmt werden.

§. 52. Diese Wehrpflicht besteht in der Bewachung und Vertheidigung der Landesgränze, Aufrechthaltung der innern Sicherheit und in der Pflicht, auch ausser Landes zum Dienste Seiner Majestät in das Feld zu rücken.

§. 53. Jedes Gränzregiment stellt in der Regel:

- a) zwei Feld-Bataillone mit 12 Compagnien;
- b) ein Reserve-Bataillon mit 4 Compagnien;
- c) ausserdem gibt jedes der vier Carlstädter und zwei Banal-Regimenter, dann das Romanen-Banater-Regiment zwei Compagnien Serezaner, und jedes der Wurasdiner, slawonischen, deutsch- und illirischbanater Gränzregimenter eine Division leichten Reiterei. Das Csuikisten-Bataillon stellt ein Feld-Bataillon mit 6 und ein Reserve Bataillon mit 4 Compagnien.

Służący stan batalionów polowych i rezerwowych, ustanowi się po każdej peryodycznej głównej konskrypcyi, na podstawie uregulowania, nastąpić mającego podług stosunku ludności każdego pułku.

§. 54. Do pełnienia tego wojskowego obowiązku, powołani są wszyscy do noszenia broni zdolni ludzie, począwszy od ukończonego 20. roku wieku swego.

§. 55. Uzupelnienie oznaczonych w §. 53. korpusów wojskowych, uskutecznią się podług zasad następujących. W razie braku u batalionów polowych, u Szereszanów i lekkiej konnicy, do szeregów wcieleni być mają:

- a) ochotnicy, skoro tylko do służby polowej są sposobni, bez różnicy wieku;
- b) ci, którzy dwudziesty rok życia swego ukończyli, tudzież zdolne do służby polowej i wojsku uległe osoby, w najbliższych wyższych klasach wieku, w ten sposób, iż wyższa wieku klasa, dopóty nie może być do wojska pociągana, dopóki nie zostanie wyczerpaną niższa klasa;
- c) batalion rezerwowy, formuje się przez przeniesienie owych ludzi z dwóch batalionów polowych, którzy najwięcej lat służby liczą;
- d) podług tych samych zasad, dzieje się uwolnienie owych ludzi z batalionu rezerwowego, którzy rocznym przyrastaniem z batalionów polowych nad przepisany kompletny stan batalionu rezerwowego wypadają.

§. 56. Sposób, jakim się dzieć ma utworzenie batalionów polowych i rezerwowych, tudzież bliższe postanowienia co do uległości wojskowej i wyjątki od tejsze, z uwzględnieniem tego statutu, będą osobnemi przepisami uregulowane.

§. 57. Na kordonie, przy ćwiczeniach wojskowych i w każdej wewnętrznej i zewnętrznej służbie pułkowej, należy się granicznemu żołnierzowi żold i chlebowe (re-lutum za chleb) podług wyznaczyć się mającego rocznego wymiaru; nawzajem zaś ten-że obowiązany jest w powiecie swojej kompanii, odbywać wewnętrzną służbę policyjną i dyscyplinarną.

§. 58. Równie tak pobiera i rezerwa i ludzie zaciągnięni przy ogólnych wyruszeniach na kordon powiatu własnego pułku; jeżeli takowe nad cztery dni trwa, tak żold jak i chlebowe. Do ścigania zbójców i przy wewnętrznych alarmach, muszą graniczanie bezpłatnie brać się do broni.

§. 59. Graniczny żołnierz, dostaje od rządu zupełny mundur, broń, rynsztunek i amunicję. Co do wynagrodzenia Szereszanów i jazdy, nastąpią bliższe postanowienia; przeciwnie zaś, powszechnie ustaje dotychczas wymierzone konstytucywnym służbowe. Z żołnierzami granicznymi, którzy przez otrzymane wady w boju przed nieprzyjacielem, albo innym sposobem w służbie, stali się zupełnie do zarobku nie zdolnymi, ma się co do zaopatrzenia inwalidowego, wedle istniejących dla armii przepisów postępować.

§. 60. Domy graniczne, lubo one przez zniesienie bezpłatnej roboty i taksy paszenia, już przez to samo istotną zyskają ulgę w swych dotychczasowych ciężarach (§. 62), mają i nadal w uwzględnieniu cięższej ich służby wojskowej i wielkich ich zasług w ostatnich wojnach, z szczególnej łaski i dopóki w tej mierze drogą prawodawstwa co innego nie będzie ustanowionem za każdego zaciągniętego żołnie-

Der dienende Stand der Feld- und Reserve-Bataillone wird auf Grundlage der nach dem Bevölkerungsverhältnisse jedes Regiments zu bewirkenden Regulirung nach jeder periodischen Hauptconscription bestimmt werden.

§. 54. Zur Erfüllung dieser Militärpflicht ist die gesammte waffenfähige Mannschaft vom vollendeten 20. Lebensjahre an berufen.

§. 55. Die Completirung der im §. 53 bezeichneten Truppenkörper wird nach folgenden Grundsätzen bewirkt. Einzureihen sind auf den Abgang bei den Feld-Bataillons, Serezanern und der leichten Reiterei :

- a) die freiwillig Eintretenden, sobald sie feldkriegsdiensttauglich sind, ohne Unterschied des Alters ;
- b) Jene, welche das 20. Lebensjahr vollstreckt haben, dann die in den nächst höheren Altersclassen stehenden felddiensttauglichen und militärpflichtigen Individuen in der Art, dass, in solange eine jüngere Altersklasse nicht erschöpft ist, die höhere nicht in Anspruch genommen werden dürfe ;
- c) das Reserve-Bataillon wird durch Transferirung jener Leute aus den zwei Feld-Bataillons, welche die meisten Dienstjahre zählen, formirt ;
- d) nach denselben Grundsätzen geschieht die Entlassung derjenigen Mannschaft vom Reserve-Bataillon, welche durch den jährlichen Zuwachs aus den Feld-Bataillons über den vorgeschriebenen completen Stand des Reserve-Bataillons entfällt.

§. 56. Die Modalitäten, unter welchen die Bildung der Feld- und Reserve-Bataillone stattzufinden haben werden, sowie die näheren Bestimmungen über die Militärpflicht und die Ausnahmen von denselben, mit Rücksicht auf dieses Statut, werden durch besondere Vorschriften geregelt.

§. 57. Am Cordon, bei Waffenübungen und in jedem inneren und äusseren Regimentsdienste gebührt den Gränzsoldaten die Löhnung und das Brot-Relutum nach dem jährlich zu bestimmenden Ausmasse ; dagegen ist derselbe im eigenen Compagniebezirke zum inneren Polizei- und Disciplinardienste unentgeltlich verbunden.

§. 58. Ebenso tritt die Reserve und unenrollirte Mannschaft bei allgemeinen Vorrückungen auf den Cordon des eigenen Regimentsbezirktes, wenn solche über vier Tage dauert, in die Löhnung und in den Bezug des Brotgeldes. Zu Räubertrieben und inneren Alarmen müssen die Gränzer unentgeltlich zu den Waffen greifen.

§. 59. Der Gränzsoldat erhält vom Staate die vollständige Bekleidung, Bewaffung, Rüstung und Munition. In Bezug auf die Entschädigung der Serezaner und der Reiterei werden nähere Bestimmungen erfolgen, wo hingegen das bisher bemessene Dienst-Constitutivum allgemein aufhört. Gränzsoldaten, welche durch vor dem Feinde oder sonst in Dienste erhaltene Gebrechen ganz erwerbsunfähig geworden sind, sollen in Absicht auf die Invalidenversorgung nach den für die Armee bestehenden Vorschriften behandelt werden.

§. 60. Obgleich die Gränzhäuser durch die Aufhebung der unentgeltlichen Arbeit und der Hutweide-Taxe schon an sich eine wesentliche Erleichterung in ihren bisherigen Lasten erlangen (§. 62), so sollen dieselben doch auch fernerhin in Berücksichtigung ihres stärkeren Waffendienstes und ihrer grossen Verdienste in den letzten Kriegen aus besonderer Gnade und in solange diessfalls nichts Anderes im Wege der Gesetzgebung bestimmt werden wird :

rza batalionu polowego, pobierać roczny datek, a to: za felfebla po 2. zlr. 40 kr., za przewodnika, kaprała, albo pułkowego dobosza po 2. zlr. 8 kr.; za gefrejtera (żołnierza wolnego od stania na warcie) i bandystę, po 1. zlr. 36. kr.; za cieśli, forysiców, żołnierzy prostych i sług prywatnych, po 1. zlr. 20 kr.

W polu i w służbie garnizonu poza okręgiem granicza, mają tę summę w dwójnasób pobierać, a oprócz tego jeszcze dodatek roczny zlr. 6. za każdego żołnierza wymaszerowanego.

Pierwsza kwota ma się od dnia zaciągnięcia, ostatnia zaś od dnia wyruszenia w pole albo w służbę garnizonu, aż do końca miesiąca, w którym żołnierza nie brakuje, albo takowy znowu do domu powraca, jako należytość dla dotyczących garnizonów, rocznie w rachunek kłaść. Batalion rezerwowy pobiera tę należytość z dniem czynnego służbowania.

§. 61. Komenderowanie ludzi do służby pułkowej, albo kordonowej, dozwala się w interesie wiejskiego gospodarstwa i gdzie tego wymagają miejscowe okoliczności, nawet i nad dni ośm.

D z i a ł p i ą t y.

O robociznie.

§. 62. Znosi się zobowiązanie do odpłatnej lub bezpłatnej eraryalnej robocizny jako i dotychczas istniejąca na graniczu banackim taksa paszenia.

Przytem zastrzegają się osobne zarządzenia w tych razach, w których z powodu elementarnych wypadków, zachodzi konieczność robocizny, która w miarę potrzeby, przez gminy za dzienną płacę dostarczona być ma.

§. 63. Opłacanie robót, które są w interesie gminy, zostaje powinnością tejże.

§. 64. Do dawania krajowo-zwyczajnych podwód za usystemizowaną zapłatę, są mieszkańcy graniczni obowiązani.

D z i a ł s z ó s t y.

O opodatkowaniu.

§. 65. Uregulowanie rzeczy podatkowej na Pograniczu, osobnym zastrzega się rozporządzeniem. Do tego czasu ma moc niniejszy system podatkowy.

D z i a ł s i ó d m y.

O wojskowych granicznych komunach.

§. 66. Miasta i miasteczka, pod nazwą wojskowych granicznych komunów, na Pograniczu istniejące, otrzymają własne swe urządzenie gminne, na podstawie powszechnej ustawy gminnej, z uwzględnieniem właściwych ich stosunków, i zostają w związku z temże jak dotychczas jako integrujące części Pogranicza wojskowego.

für jeden enröllirten Dienstmann der Feld-Bataillone einen jährlichen Beitrag, und zwar für einen Feldweibel von 2 fl. 40 kr., für einen Führer, Corporal und Regimentstambour von 2 fl. 8 kr., für einen Gefreiten und Spielmann von 1 fl. 36 kr., für die Zimmerleute, Fourierschützen, Gemeine und Privatdiener von 1 fl. 20 kr. erhalten.

- Im Felde und im Garnisonsdienste ausserhalb des Gränzgebietes haben sie das Doppelte dieses Beitrages und ausserdem noch dazu einen Zuschuss von jährlichen 6 fl. für jeden ausmarschirten Dienstmann zu geniessen.

Ersterer Beitrag ist vom Tage der Enrollirung, letzterer aber vom Tage der Abrückung ins Feld oder in Garnisonsdienste bis zu Ende des Monats, in welchem der Mann in Abgang kommt oder wieder nach Hause zurückkehrt, den betreffenden Gränzhäusern jährlich zur Gebühr zu stellen. Das Reserve-Bataillon tritt in diese Gebühr vom Tage der activen Diensleistung.

§. 61. Die Commandirung der Mannschaft in den Regiments- und Cordonsdienst wird im Interesse der Landwirthschaft, und wo es die Localumstände erfordern, auch über acht Tage gestattet.

Fünftes Hauptstück.

Von der Arbeit.

§. 62. Die Verpflichtung zur entgeltlichen oder unentgeltlichen Aerial-Arbeitsleistung sowie die in der Banater Gränze bisher bestandene Hutweide-Taxe wird aufgehoben.

Dabei bleiben besondere Anordnungen für die Fälle vorbehalten, in denen wegen Elementar-Ereignissen die äringende Nothwendigkeit von Arbeitsleistungen eintritt, welche nach Mass des Bedarfes von den Gemeinden gegen Taglohn beizustellen sind.

§. 63. Die Bestreitung der Arbeiten, welche im Interesse der Gemeinden liegen, bleibt eine Verpflichtung derselben.

§. 64. Zur Beistellung der landesüblichen Vorspann gegen die systemmässige Bezahlung sind die Gränzbewohner verpflichtet.

Sechstes Hauptstück.

Von der Besteuerung.

§. 65. Die Regelung des Steuerwesens in der Gränze wird besonderen Verfügungen vorbehalten. Bis dahin bleibt das gegenwärtige Steuersystem in Wirksamkeit.

Siebentes Hauptstück.

Von den Militärgränz-Communitäten.

§. 66. Die unter dem Namen der Militärgränz-Communitäten in der Militärgränze bestehenden Städte und Märkte erhalten ihre eigene Gemeindeverfassung auf Grundlage des allgemeinen Gemeindegesetzes, mit Beachtung ihrer eigenthümlichen Verhältnisse, und bleiben wie bisher als integrirende Theile der Militärgränze mit dieser im Verbande.

Osobny przepis ureguluje tak ten związek jak też i stanowisko komunów do krajowych władz wojskowych.

W wojskowych-granicznych komunach, ma być zastosowana powszechna austriacka norma konskrypcyjna i rekrutacyjna.

Rozdział trzeci.

Polityczny podział Pogranicza.

§. 67. Kroacko-slawonskie, jak i banacko-serbskie Pogranicze wojskowe, zostaje bez naruszenia dotychczasowego odgraniczenia jego terytorjum, podług stosunków miejscowych podzielone na dywizye, brygady, powiaty pułków i kompanii.

§. 68. Najniższy podział Pogranicza wojskowego, dzieje się na gminy miejscowe, z których jedna lub więcej, jedną kompanię stanowią.

§. 69. Przy przedsiębrać się mającej organizacyi gmin służy za prawidło, że żadna gmina miejscowa nie powinna rozciągać się za granicę powiatu kompanii.

Odpowiednie urządzenie stosunków Pogranicza wojskowego, osobne ustanowi rozporządzenie.

§. 70. Zastępstwa obu tych okręgów Pogranicza wojskowego, urządzają osobne rozporządzenia.

Dano w Naszem cesarskiem głównem i stołecznem mieście Wiedniu dnia 7-go Maja 1850.

Franciszek Józef.

**Schwarzenberg. Krauss. Bach. Bruck. Kulmer. Thinnfeld.
Schmerling. Thun.**

Eine besondere Vorschrift wird diesen Verband sowie die Stellung der Communitäten zu den Landes-Militärbehörden regeln.

In den Militärgränz-Communitäten kommt die allgemeine österreichische Conscripti- und Recrutirungs-Norm in Anwendung.

Dritter Abschnitt.

Politische Eintheilung der Militärgränze.

§. 67. *Die croatisch-slavonische und banatisch-ererbische Militärgränze bleibt ohne Ver- rückung ihrer bisherigen Territorial-Abmarkung nach örtlichen Verhältnissen in Divisionen, Brigaden, Regiments- und Compagnie-Bezirke eingetheilt.*

§. 68. *Die unterste Eintheilung der Militärgränze zerfällt in die Ortsgemeinden, deren eine oder mehrere eine Compagnie bilden.*

§. 69. *Bei der vorzunehmenden Organisirung der Gemeinden dient zur Richtschnur, dass keine Ortsgemeinde über die Gränzen des Compagnie-Bezirktes hinausgehe.*

Eine den Verhältnissen der Militärgränze anpassende Gemeindeverfassung wird durch eine besondere Verordnung festgestellt werden.

§. 70. *Die Vertretungen dieser beiden Militärgränz-Gebirte werden durch besondere Verordnungen geregelt werden.*

So gegeben in Unserer kaiserlichen Haupt- und Residenzstadt Wien den 7. Mai 1850.

Franz Joseph.

**Schwarzenberg. Krauss. Bach. Bruck. Kulmer. Thinnfeld.
Schmerling. Thun.**

1877. 2. 1. 1877. 1877.

NOTICE

of the
of the
of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the

of the